

**ANUNCI D'ADDENDA DE MODIFICACIÓ DEL CONVENI DE GESTIÓ CÍVICA
ENTRE L'AJUNTAMENT DE BARCELONA-DISTRICTE DE SANT ANDREU I LA
FEDERACIÓ TORRE DE LA SAGRERA, PER A LA GESTIÓ DE L'EQUIPAMENT
DEL CASAL DE BARRI TORRE LA SAGRERA**

La Comissió de Govern, en sessió del dia 10 d'octubre de 2024, en ús de les atribucions delegades per Decret d'Alcaldia 2023-20976, de 17 de juny, ha adoptat el següent acord:

ACORD

MODIFICAR el conveni de gestió cívica entre l'Ajuntament de Barcelona-Districte de Sant Andreu, i la Federació Torre de La Sagrera, per a la gestió de l'equipament Casal de barri Torre de La Sagrera, en el sentit d'ampliar les tasques objecte de la Gestió Cívica, incorporar la Dinamització del Refugi Antiaeri Torre de la Sagrera"

MANTENIR inalterades la resta de condicions del Conveni de Gestió Cívica entre l'Ajuntament de Barcelona-Districte de Sant Andreu, i la Federació Torre de La Sagrera, per a la gestió de l'equipament Casal de barri Torre de La Sagrera.

ATORGAR una subvenció mitjançant concessió directa, a favor de la Federació Torre de la Sagrera, amb NIF núm. G67020008, per un import de 10.000 euros, per a l'annualitat 2024 i de import de 10.000 euros per a l'annualitat 2025 per a l'execució del projecte presentat, d'acord amb l'establert als articles 22.2.c), 28, ambdós de la Llei 38/2003, de 17 de novembre, general de subvencions, i l'art. 6.2 de la normativa general de subvencions de l'Ajuntament;

AUTORITZAR I DISPOSAR la despesa de 10.000 euros, amb càrrec a l'aplicació pressupostària 48907/92416 per a l'annualitat 2024 i 10.000 euros, amb càrrec a l'aplicació pressupostària 48907/92416 per a l'annualitat 2025, condicionada a l'existència de crèdit adequat i suficient en la partida corresponent, per subvencionar el projecte de gestió cívica de l'equipament Casal de barri Torre de La Sagrera;

SOTMETRE la proposta de modificació a informació pública durant el termini de vint dies i, si no s'hi formulen reclamacions o al·legacions, TENIR per elevat automàticament aquest acord d'aprovació inicial a definitiva;

PUBLICAR al Butlletí Oficial de la Província, al web municipal i a la Gasetta Municipal, l'acord d'aprovació amb el text de la modificació, juntament amb el text consolidat del Conveni de Gestió Cívica entre l'Ajuntament de Barcelona-Districte de Sant Andreu, i

**Ajuntament
de Barcelona**

Districte de Sant Andreu

la Federació Torre de La Sagrera, per a la gestió de l'equipament Casal de barri Torre de La Sagrera.

FACULTAR la regidora del Districte de Sant Andreu per a la signatura de l'esmentada modificació de conveni, així com la de tots aquells documents que se'n derivin.

REQUERIR l'entitat beneficiària per tal que, en el termini i en la forma indicats en el text del conveni i en les bases aprovades, presenti la documentació justificativa dels fons rebuts.

Barcelona, 15 d'octubre de 2024

El Secretari General

Jordi Cases Pallarès

CONVENI DE COL·LABORACIÓ ENTRE L'AJUNTAMENT DE BARCELONA I LA FEDERACIÓ TORRE LA SAGRERA PER A LA GESTIÓ CÍVICA DEL CASAL DE BARRI TORRE LA SAGRERA DEL DISTRICTE DE SANT ANDREU

Barcelona

REUNITS

Per una banda, la Sra. Lucía Martín González, regidora del Districte de Sant Andreu, en representació de l'Ajuntament de Barcelona, amb NIF P-0801900-B, facultada per Acord de la Comissió de Govern adoptat en la sessió de 22 de desembre de 2021, i assistida en aquest acte per la Sra. Lourdes Hurtado Torralba, cap del Departament de Serveis Jurídics-Secretaria del mateix Districte

D'altra part, el senyor Jaume Matas Pedra amb DNI núm. ***** que actua en aquest acte en representació de la Federació Torre la Sagrera, amb NIF G67020008, en qualitat de president.

Ambdues parts es reconeixen mútuament la capacitat jurídica i d'obrar suficient per al present acord, en les qualitats en que respectivament actuen i

EXPOSEN

- I. Que l'Ajuntament de Barcelona és propietari de l'equipament Casal de Barri Torre la Sagrera situat al Berenguer de Palou, 64-66, del Districte de Sant Andreu.
- II. Que el dia 16 de setembre de 2021 la Comissió de Govern va aprovar inicialment les bases particulars per a l'adjudicació de la gestió cívica del casal de barri Torre la Sagrera pel procediment de concurrència pública, i va publicar aquest acord al Butlletí Oficial de la Província de Barcelona del dia 23 de setembre de 2021 per a la seva exposició pública durant 20 dies. Un cop transcorregut el termini d'exposició pública sense que ningú no hi presentés al·legacions, les Bases van esdevenir aprovades definitivament i el dia 8 de novembre l'Ajuntament va convocar aquesta concurrència per la presentació de projectes de gestió cívica durant el termini de 15 dies hàbils a comptar des de l'endemà de la publicació. Aquestes bases formen part del conveni com annex 2, incloent els seus annexos on s'hi troben el plànol i l'inventari de l'equipament.
- III. Que l'entitat Federació Torre la Sagrera va presentar el seu projecte de gestió cívica a la concurrència i el dia 22 de desembre de 2021 la Comissió de Govern, a proposta de la Comissió de Valoració prevista a la base onzena un cop valorat el projecte, ha acordat adjudicar la gestió cívica del Casal de barri Torre la Sagrera a l'entitat Federació Torre la Sagrera, aprovar el projecte de gestió presentat pel desenvolupament de tallers i activitats, disposar la despesa de 244.537,02 euros (122.268,51 euros per a cada anualitat) per als anys 2022 i 2023 a favor de l'esmentada entitat, en concepte de subvenció, prevista a la Base Quarta de les bases reguladores de la present gestió cívica.

- IV. D'acord amb la Base Tretzena de les reguladores d'aquesta gestió cívica, l'adjudicació de la gestió cívica es formalitza mitjançant el present conveni de col·laboració tot establint les obligacions bilaterals i vetllant pel bon funcionament del servei.

CLÀUSULES

PRIMERA. OBJECTE DEL CONVENI

L'objecte del present conveni és formalitzar l'adjudicació de la gestió cívica del Casal de barri Torre la Sagrera a favor de l'entitat Federació Torre la Sagrera.

Aquesta gestió implica la cessió dels béns necessaris per al desenvolupament de l'activitat, de conformitat amb allò previst al Decret 336/1988 pel qual s'aprova el reglament de Patrimoni dels ens locals, així com l'adscripció dels béns mobles inventariables (es descriuen a l'annex 3 de les Bases incloses en el present conveni com annex 2).

SEGONA. RÈGIM JURÍDIC

Ambdues parts se sotmeten explícitament al que estableixen les clàusules del present conveni i el projecte de gestió aprovat (Annex 1) i, supletòriament, a les Bases particulars per a l'adjudicació de la gestió cívica del Casal de barri Torre la Sagrera, mitjançant el procediment de pública concurrència (Annex 2).

El present conveni té naturalesa administrativa i es formula d'acord amb el document Conceptualització de la gestió cívica i el model de Bases de la Gestió cívica aprovat definitivament per la comissió de govern en data 9 de maig de 2019 i publicat al Butlletí oficial de la Província de Barcelona el dia 2 d'agost de 2019. A més de l'article 34 de la Carta Municipal de Barcelona i el Reglament de participació ciutadana, són també d'aplicació d'aquest conveni:

- La Normativa general reguladora de les subvencions municipals, aprovada pel Plenari del Consell Municipal en sessió de data 17 de desembre de 2010.
- La Llei 38/2003, de 17 de novembre, general de subvencions.
- El Decret 887/2006, de 21 de juliol, pel qual s'aprova el Reglament de la Llei general de subvencions.
- El Decret 336/1988, de 17 d'octubre, pel qual s'aprova el Reglament del patrimoni dels ens locals de Catalunya.
- La normativa municipal reguladora dels expedients d'autorització de l'atorgament de convenis administratius amb altres administracions públiques i institucions, aprovada pel Decret d'Alcaldia de 27 d'abril de 2011.
- La resta de normativa administrativa que sigui d'aplicació.

TERCERA. VIGÈNCIA DEL CONVENI

La gestió cívica s'iniciarà l'1 de gener de 2022 i tindrà una durada fins el 31 de desembre de 2023. El conveni podrà ser prorrogat per acord exprés de les parts com a màxim fins a 2 anys més.

QUARTA. RÈGIM ECONÒMIC-FINANCER

El Projecte de Gestió (annex 1) inclou l'estudi econòmic-financer que contempla tots els ingressos i les despeses associats a la gestió cívica.

L'Ajuntament atorgarà una subvenció de màxima de 122.268,51 euros anuals, durant la vigència del present conveni. La despesa corresponent a l'esmentada subvenció anirà amb càrrec a:

Any	C. Econòmic	C. Funcional	C. Orgànic	Import
2022	48903	92416	0609	122.268,51 €
2023	48903	92416	0609	122.268,51 €

En comportar despeses de caràcter plurianual, la seva autorització o realització se subordinarà al crèdit que per a cada exercici autoritzin els respectius pressupostos municipals.

Aquesta subvenció s'ha establert en base a l'estructura anual de despesa i ingressos de l'estudi econòmic -financer, i en cap cas podrà ser incrementada.

L'Ajuntament abonarà cada any a l'Entitat Gestora, en un únic pagament, la subvenció amb càrrec al capítol 4, en concepte de pagaments a compte. El pagament de la subvenció corresponent a l'any 2022 s'efectuarà en el termini de 30 dies des de la formalització del conveni. Les anualitats posteriors s'abonaran un cop l'entitat presenti la documentació justificativa esmentada en la base 14^a de les Bases de la gestió cívica. En el seu cas, la quantitat no justificada en relació a la subvenció atorgada serà ingressada per l'Entitat Gestora en el compte que l'Ajuntament li indiqui.

En el cas que la formalització del conveni sigui posterior a la data prevista d'inici (1 de gener de 2022) es detraurà la part proporcional corresponent a la subvenció.

Si l'Ajuntament directament, o l'Entitat Gestora, amb autorització i conformitat de l'Ajuntament, obtinguessin aportacions públiques o privades amb la signatura dels corresponents acords específics, aquestes aportacions s'hauran de reflectir en el compte justificatiu.

CINQUENA. DRETS I OBLIGACIONS DE L'ENTITAT GESTORA

Els drets i obligacions de l'Entitat Gestora són els recollits en la Base Catorzena de les Bases particulars per a l'adjudicació de la gestió cívica del Casal de barri de Torre la Sagrera mitjançant el procediment de pública concurrència.

SISENA. DRETS I OBLIGACIONS DE L'AJUNTAMENT DE BARCELONA

Els drets i obligacions de l'Ajuntament de Barcelona són els recollits en la Base Quinzena de les bases particulars per a l'adjudicació de la gestió cívica del Casal de barri Torre la Sagrera, del Districte de Sant Andreu, mitjançant procediment de concurrència pública.

SETENA. REVERSIÓ

Un cop extingida la gestió cívica per qualsevol de les causes previstes, revertiran a l'Ajuntament el servei i tots els béns i instal·lacions afectats inicialment a aquest, així com el conjunt de les millores realitzades en les instal·lacions, i els béns adquirits amb càrrec als comptes d'explotació durant el període de vigència de la gestió.

La situació de conservació i funcionament dels béns i instal·lacions objecte de la reversió haurà de ser l'adequada per a garantir la continuïtat en la prestació del servei.

L'Ajuntament, en el termini de dos mesos amb anterioritat a la reversió, adoptarà les disposicions corresponents per tal que el lliurament dels béns es dugui a terme en les condicions convingudes, i a tal efecte haurà de vigilar la conservació dels béns i instal·lacions, i informará de les reparacions necessàries que hagi d'efectuar l'Entitat Gestora, al seu càrrec, per tal de mantenir-les en les condicions adequades tenint en compte l'establert a l'apartat b) de la base quinzena de les reguladores de la gestió cívica del casal de de barri Torre la Sagrera.

La reversió de tots els béns i instal·lacions afectats al servei haurà de realitzar-se lliure de qualsevol tipus de càrrega o gravamen.

VUITENA. EXTINCIÓ DEL CONVENI

Constitueixin causes específiques de resolució:

- a) La demora en l'inici de la gestió cívica, un cop formalitzat el conveni;
- b) L'incompliment de les obligacions derivades de la normativa general sobre prevenció de riscos laborals;
- c) L'incompliment de les obligacions essencials establertes en el conveni i, particularment, l'incompliment de qualsevol de les circumstàncies que determinen la idoneïtat per optar a la gestió cívica.
- d) Les actuacions de l'Entitat Gestora que impedeixin o menyscabin les potestats de direcció i control que corresponen a l'Ajuntament.

El present conveni s'extingirà pel seu acompliment o per la seva resolució, i per qualsevol de les causes previstes en l'art. 51 de la Llei 40/2015, d'1 d'octubre, de règim jurídic del sector públic, i disposicions concordants.

L'incompliment de les obligacions per part l'Entitat Gestora, així com la resolució de la gestió cívica per causa imputable a aquella, implicarà l'anul·lació total o parcial de la subvenció i l'obligació del seu reintegrament, de conformitat amb la Llei 38/2003, de 17 de novembre, general de subvencions.

NOVENA. COMISSIÓ DE SEGUIMENT DEL CONVENI

La Comissió de Seguiment tindrà com a funció principal vetllar pel bon funcionament de la gestió cívica i fer-ne el seguiment. Així mateix, aquesta Comissió aprovarà, si

s'escau, la reformulació del Projecte de gestió cívica en el supòsit de resultats positius del compte d'explotació al final de cada exercici.

Aquesta Comissió de Seguiment estarà presidida pel/per la gerent del Districte, o per / per la director/a de Serveis a les Persones i el Territori, o persona en què deleguin, i estarà formada per dos representants de l'Ajuntament i dos representants de l'Entitat Gestora.

El funcionament de la Comissió de Seguiment i règim de reunions l'acordaran les parts un cop signat el conveni. La Comissió de Seguiment s'ha de reunir un cop l'any i sempre que es consideri necessari a petició de qualsevol de les parts del conveni, per tal de garantir el bon funcionament de la gestió cívica.

DOTZENA. JURISDICCIO

Les incidències i qüestions litigioses que puguin produir-se en ocasió de l'aplicació i/o interpretació del present conveni seran resoltes de mutu acord i, en el seu defecte, ambdues parts se sotmeten expressament a la jurisdicció i competència dels jutjats i tribunals de l'ordre contenciós administratiu de Barcelona, un cop exhaurida la via administrativa.

I com a prova de conformitat signen seguidament, per triplicat i a un sol efecte, en el lloc i la data assenyalats a l'encapçalament.

Lucia Martín Gonzalez
Regidora del Districte

Lucia Martin
Gonzalez - DNI
***** (AUT)
Signat digitalment per
Lucia Martin Gonzalez -
DNI ***** (AUT)
Data: 2021.12.30
09:34:27 +01'00'

Lourdes Hurtado Torralba
Cap del Departament Serveis Jurídics-Secretaria

Lourdes Hurtado Torralba - DNI
***** (AUT)
Digitally signed by Lourdes Hurtado Torralba -
DNI ***** (AUT)
Date: 2021.12.30 09:56:52 +01'00'

Jaume Matas Pedra
President de l'Associació
Federació Torre la Sagrera

Firmado digitalmente por
***** JAIME MATAS (R:
G67020008)
Fecha: 2021.12.29 14:47:56 +01'00'

RELACIÓ ANNEXOS:

Annex 1. Projecte de gestió presentat per l'Entitat Gestora

Annex 2. Bases de pública concurrència

**ADDENDA DE MODIFICIACIÓ DEL CONVENI DE GESTIÓ CÍVICA ENTRE
L'AJUNTAMENT DE BARCELONA-DISTRICTE DE SANT ANDREU I LA FEDERACIÓ
TORRE DE LA SAGRERA, PER A LA GESTIÓ DE L'EQUIPAMENT DEL CASAL DE
BARRI TORRE LA SAGRERA.**

Barcelona,

REUNITS:

Per una banda, la Ilma. Sra. Marta Villanueva Cendán, regidora del Districte de Sant Andreu, en representació de l'Ajuntament de Barcelona, amb NIF P-0801900-B, facultada per acord de la Comissió de Govern adoptat en la sessió de 14 de desembre de 2023, i assistida en aquest acte per la Sra. Lourdes Hurtado Torralba, Cap del Departament de Serveis Jurídics-Secretaria del mateix Districte.

D'altra banda, el senyor Jordi Roca Moreno, amb D.N.I. núm. xxxxxxxx, President, que actua en aquest acte en nom i representació de la Federació Torre de la Sagrera, amb NIF núm. G67020008, segons estableixen els seus estatuts, inscrita al Registre d'Associacions de la Generalitat de Catalunya amb el núm. 797.

En nom de les institucions que representen, i reconeixent-se amb capacitat legal suficient per formalitzar aquesta addenda;

MANIFESTEN:

1. Que el 30 de desembre de 2021 es va signar el conveni de col·laboració entre la Federació torre de la Sagrera i l'Ajuntament de Barcelona-Districte de Sant Andreu en relació a la gestió cívica del Casal de Barri Torre de la Sagrera, amb durada de fins el 31 de desembre de 2023.
2. Que el 29 de desembre de 2023, es va signar addenda de pròrroga del conveni de col·laboració entre la Federació Torre de la Sagrera i l'Ajuntament de Barcelona-Districte de Sant Andreu en relació a la gestió cívica del Casal de Barri Torre de la Sagrera, amb durada fins el 31 de desembre de 2025.
3. Que l'any 2014 es va descobrir un refugi antiaeri durant les obres de rehabilitació del casal de barri de la Torre de la Sagrera, llur estat de conservació i característiques són de gran importància històrica i museística. L'any 2022 es van iniciar les obres de rehabilitació per part del Districte de Sant Andreu, BIMSA i el Servei d'Arqueologia de Barcelona, que van finalitzar l'abril de 2024.
4. Que la gestió del Refugi no es va poder incorporar en el moment d'atorgar la gestió cívica ja que no se sabia quina seria la data d'inici i finalització de la intervenció.

5. Que les parts signants del conveni donen la seva conformitat a la modificació del conveni en el sentit d'incorporar el projecte de dinamització del Refugi Antiaeri Torre de la Sagrera dins el projecte de Gestió Cívica del Casal de Barri Torre de La Sagrera.

Per tot això, les parts acorden formalitzar aquesta addenda al conveni de col·laboració signat el 30 de desembre 2021 de conformitat amb les següents:

CLÀUSULES:

PRIMERA.- S'incorpora al conveni de col·laboració entre la Federació Torre de la Sagrera i l'Ajuntament de Barcelona-Districte de Sant Andreu en relació a la gestió cívica del Casal de Barri Torre de la Sagrera signat en data 30 de desembre de 2021, el projecte de dinamització del Refugi Torre de La Sagrera.

SEGONA.- L'Ajuntament de Barcelona-Districte de Sant Andreu atorgarà la subvenció a la Federació torre de la Sagrera per import de 10.000,00 € a l'any 2024 i 10.000,00 a l'any 2025, per a la execució del projecte presentat d'acord amb el que s'indica a continuació:

Any	C Econ	C Func	C Org	Import
2024	48907	92416	0609	10.000,00 €
2025	48907	92416	0609	10.000,00 €

Atès que el conveni comporta despeses de caràcter plurianual, la seva autorització se subordina a l'existència de crèdit adequat i suficient que per a cada exercici autoritzin els pressupostos municipals.

Aquesta subvenció és compatible amb altres subvencions i ajuts atorgats per l'Ajuntament i/o per altres administracions públiques i ens públics i privats.

D'acord amb l'establert a la clàusula 4a del conveni de col·laboració que ara es prorroga, s'efectuarà el pagament avançat de l'anualitat 2024, un cop justificada l'aplicació de la subvenció de l'anualitat anterior.

Un cop finalitzat el conveni, l'entitat haurà de, amb relació al projecte que s'incorpora al conveni de gestió cívica:

- Justificar l'aplicació dels fons rebuts, la realització de l'activitat i el compliment de la finalitat que determina la concessió de la subvenció. A tal fi caldrà que, en el primer trimestre de l'any següent a la finalització de l'activitat realitzada, l'entitat beneficiària presenti el compte justificatiu amb aportació de l'informe d'auditor. El compte justificatiu tindrà el següent contingut:
 - Una memòria d'actuació, amb indicació de les activitats realitzades i els resultats obtinguts.
 - Una memòria econòmica justificativa del cost de les activitats que fonamenten l'atorgament de la subvenció, que inclourà com a mínim una relació classificada de

les despeses de les activitats objecte de subvenció, factures o documents de valor probatori equivalent, i una relació d'altres ingressos i subvencions que hagin finançat l'activitat subvencionada, així com el seu destí concret a les activitats del projecte, junt amb un estat representatiu les quantitats inicialment pressupostades i les desviacions esdevingudes. Quan el projecte hagi comptat amb finançament procedent d'altres subvencions i ingressos haurà d'acreditar-se en la justificació l'import, procedència i aplicació d'aquests fons a les activitats objecte del projecte subvencionat.

- En cas d'haver-se contractat prestacions complementàries amb tercers en els extrems recollits en la Base Catorzena, apartat "Obligacions del beneficiari de la gestió cívica, lletra b), caldrà aportar les ofertes presentades, justificar l'elecció entre elles i quan l'elecció no recaigui en la proposta econòmica més avantatjosa, justificar-ho en una memòria.
- En cas de pròrroga del conveni de gestió cívica, la justificació es durà a terme dins del termini indicat, tant a la finalització de la vigència inicial com al final de cadascuna de les pròrrogues.
- Els treballs de revisió del compte justificatiu per part de l'auditor, s'ajustaran a allò previst en l'Ordre EHA/1434/2007, de 17 de maig. En allò no previst en les presents bases, el compte justificatiu s'acomodarà a la Normativa general reguladora de les subvencions municipals aprovades pel Plenari del Consell Municipal en sessió de data 17 de desembre de 2011, i l'article 74 del RD 887/2006, de 21 de juliol, pel qual s'aprova el Reglament General de Subvencions.

Atesa l'absència de risc en l'atorgament, no es considera necessària la constitució de garantia per al pagament avançat.

TERCERA.- La incorporació del projecte de dinamització del Refugi Antiaeri de la Torre de la Sagrera, es concreta en les següents activitats.

- Organització i gestió de les visites guiades al refugi.
- Comunicació i difusió dels aspectes referents al refugi.
- Creació i gestió de material pedagògic complementari per dotar de més contingut la visita.
- Treball conjunt amb els centres educatius i altres per desenvolupar les visites

QUARTA.- La resta d'obligacions i compromisos assumits en la data de formalització del conveni continuaran desplegant la seva vigència fins a la finalització del projecte de Gestió Cívica.

CINQUENA.- Que l'esmentada addenda entrarà en vigor al dia següent al de la formalització del conveni i fins el termini de finalització del conveni de gestió cívica vigent, això és, el 31 de desembre de 2025, mantenint-se la resta de pactes establerts en el conveni referenciat.

I perquè així consti i en prova de conformitat, les parts signen aquest document.

Ilma. Sra. Marta Villanueva Cendán
Regidora del Districte de Sant Andreu

Sr. Jordi Roca Moreno
Representant de la Federació Torre
de la Sagrera

Sra. Lourdes Hurtado Torralba
Cap del Departament de Serveis Jurídics-Secretaria

RELACIÓ ANNEXOS:

Annex 1. Projecte de gestió presentat per l'Entitat Gestora
Annex 2. Proposta econòmica

ÍNDEX

1. CONTEXT HISTÒRIC	3
1.1. La Torre de la Sagrera	3
1.2. El refugi antiaeri com a espai de memòria històrica	3
2. OBJECTIUS DEL PROJECTE	4
3. METODOLOGIA	5
3.1. Públic objectiu	5
3.2. Temporalització	6
Es proposa la distribució temporal següent:	6
4. PROPOSTA D'ACTIVITATS	8
4.1. Visites per a públic general	8
4.2. Programa d'activitats escolars	9
4.3. Altres activitats complementàries	10
4.4. Recursos	10

1. CONTEXT HISTÒRIC

1.1. La Torre de la Sagrera

El Casal de Barri Torre de la Sagrera neix el 2017 com a espai participatiu de titularitat municipal. El projecte vol contribuir al desenvolupament comunitari i a l'enriquiment social i cultural del barri de la Sagrera, responenent i facilitant les propostes que arriben des del veïnat, les associacions i col·lectius, oferint un espai dotat d'infraestructures i recursos per a la participació, la implicació i l'empoderament ciutadà.

La Torre de La Sagrera s'organitza com a projecte de gestió comunitària, partint de la idea que l'equipament és un bé comú i, per tant, el territori té el dret i la responsabilitat de participar en la seva gestió. La Federació Torre de La Sagrera és l'entitat que gestiona comunitàriament l'equipament i està formada per vuit associacions que duen a terme la seva tasca ordinària dins l'espai. Aquestes entitats aglutinen en el si de les seves bases més de 600 famílies representatives de diferents estrats del seu entorn, així com una trajectòria de més de cinquanta anys d'implicació i compromís amb el barri de la Sagrera.

L'edifici de la Torre de la Sagrera és actualment niu de desenes d'iniciatives protagonitzades per col·lectius i entitats del barri. Ha albergat al llarg de la seva història diferents funcionalitats i, segons el llegat cultural de persones amb una dilatada trajectòria vital a la Sagrera, l'emblemàtic edifici ha rebut diferents noms: Torre de la Marquesa, Torre Rusca, Torre del Genovès o el Xalet, abans de ser batejada amb el nom actual de Torre de la Sagrera.

Tot i que es desconeix la data exacta d'inici de la construcció de la torre senyorial, sabem que l'any 1897 s'estava treballant en la seva edificació, sobre uns terrenys propietat de l'industrial i polític Joan Arpí i Cantí, situats al barri de la Sagrera que aleshores formaven part del terme municipal de Sant Martí de Provençals. Dels seus orígens com a residència privada de finals del segle XIX, canviarà a tenir usos industrials a partir dels anys trenta, passant a encabir, durant els anys de la segona República, un projecte d'escola pública del Consell de l'Escola Nova Unificada (CENU) i, ja en plena guerra civil, l'any 1937, la construcció d'un refugi antiaeri. A partir dels anys quaranta va formar part d'un edifici administratiu i residencial associat al complex industrial de Joaquim Morel. Durant dècades va restar en desús o es convertí en edifici ocupat durant els darrers anys abans que, en el marc de la construcció de la nova estació de l'AVE de la Sagrera, l'edifici fou salvat de la piqueta. Gràcies a les reivindicacions veïnals, va esdevenir el Casal de Barri Torre de la Sagrera un cop acabat el procés de rehabilitació integral.

1.2. El refugi antiaeri com a espai de memòria històrica

L'octubre del 2014, durant les obres de rehabilitació i ampliació de l'edifici de la Torre de la Sagrera, per convertir-lo en casal de barri, es va produir una descoberta excepcional. Arran d'una inspecció de la planta soterrani de l'edifici, l'obertura d'una porta tapiada va permetre

descobrir un refugi antiaeri que estava en molt bon estat de conservació. A l'estiu de 2021 les obres de reurbanització del carrer de Berenguer de Palou van deixar al descobert el segon accés al refugi, el qual es troba situat en un lateral del carrer de Berenguer de Palou, a tocar de l'encreuament amb el carrer Clara Zetkin.

Segons s'indica en l'estudi històric de la Torre de la Sagrera (Villanueva, 2015) i es recull a l'Anuari d'arqueologia i patrimoni de Barcelona 2015, es tracta del refugi número 441, segons l'inventari fet per la Junta de Defensa Passiva del 16 de juliol del 1938. Es va construir vers l'any 1937 a petició veïnal i podria ser fruit de la influència i pressió dels delegats de l'empresa col·lectivitzada anomenada *United Shoe Machinery*, ubicada on antigament hi havia la rajoleria d'en Joan Arpí, que va ser propietari de la Torre de la Sagrera, un edifici que li ofería protecció suplementària. El refugi aprofita la fresquera construïda en el segon soterrani de la Torre (que Isidre Puig Boada descriu com a "cava" en el seu projecte d'adequació de l'immoble com a escola), restant afectada per la construcció de l'escala d'accés del refugi des de l'interior de l'edifici.

El refugi té una galeria amb una longitud de 88 metres dividida en tres trams, amb una capacitat per a un centenar de persones. Tenia dos accessos: un des de l'exterior i l'altre des de l'interior de la casa, que ha esdevingut l'actual accés al refugi.

El 2022 s'inicien les obres de rehabilitació per part del Districte de Sant Andreu, BIMSA i el Servei d'Arqueologia de Barcelona per garantir l'estabilitat estructural sota la premissa d'una intervenció mínima i de la no creació de falsos històrics. L'abril de 2024 es dona per acabada la intervenció després d'enllestir el projecte museogràfic a càrrec de l'empresa *Stoa*, que incorpora elements gràfics i sons per ajudar a una interpretació patrimonial.

Amb la proposta museogràfica, es busca posar en valor el refugi antiaeri i el context territorial on se situa. A causa que a Barcelona hi ha més de 1.300 refugis construïts durant la Guerra Civil, la proposta museogràfica aposta per singularitzar les característiques que conformen el Refugi de la Torre La Sagrera. En aquest sentit, s'emfatitza el caràcter social que durant la Guerra Civil va tenir, ja que va ser utilitzat pel veïnat i els obrers del barri que treballaven en les indústries del voltant.

La museïtzació com a espai de memòria històrica i la seva consegüent obertura a la ciutadania constitueix un actiu destacat que singularitzarà i ampliarà l'oferta cultural de l'equipament i del barri de la Sagrera.

2. OBJECTIUS DEL PROJECTE

- Dur a terme la gestió del projecte des de la Federació Torre de la Sagrera com a activitat pròpia dins del projecte del Casal de Barri Torre de la Sagrera.
- Donar visibilitat a la tasca de la Comissió d'Història i Patrimoni de la Torre de la Sagrera com a espai veïnal comunitari que persegueix recuperar, preservar i dignificar la memòria del barri.

- Recuperar la memòria històrica del refugi antiaeri de la Sagrera per al veïnat, les entitats i les escoles del barri.
- Generar una proposta regular d'activitats que sigui sostenible en el temps i que cobreixi les necessitats del veïnat, les escoles, entitats i col·lectius de la Sagrera.
- Treballar des de la complementarietat de recursos de l'equipament i del barri.
- Donar a conèixer fets de la Guerra Civil en el context local.
- Garantir que el projecte del refugi antiaeri estigui al servei del territori, vincular el projecte al barri i ajudar en la recuperació, preservació i dignificació de la memòria de la Sagrera, esdevenint un element d'enfortiment identitari al barri.

3. METODOLOGIA

La proposta de dinamització del refugi antiaeri té com a principal protagonista la Comissió d'Història i Patrimoni de la Torre de la Sagrera, un espai comunitari creat el 2018 gràcies a la iniciativa d'un grup de veïnes i veïns interessats en el coneixement i divulgació de la història local. El grup sorgeix principalment de dues inquietuds; la primera, l'existent valor patrimonial, cultural i històric de l'edifici que acull l'equipament, i la segona, per la trobada del refugi antiaeri en el mateix emplaçament.

A través de diferents activitats obertes al barri, el grup persegueix recuperar, preservar i dignificar la memòria de la Sagrera, de les seves lluites i de la seva gent alhora, treballa per posar en valor el patrimoni cultural, tant de l'edifici com dels diferents punts d'interès existents al seu entorn territorial.

Al llarg d'aquests anys, s'ha anat consolidant el grup i el seu treball en xarxa amb altres grups d'història de la ciutat, per tant, es proposa que la comissió d'història i patrimoni de la Torre de la Sagrera esdevingui el principal espai de governança i lideratge del projecte, una aposta cap a l'empoderament veïnal en el marc de la gestió comunitària. Aquest serà l'espai on definir les línies a seguir i supervisar la seva evolució.

3.1. Públic objectiu

El projecte té com a públic principal el veïnat de la Sagrera, el col·lectiu educatiu (d'ESO i Batxillerat), així com les entitats i grups del barri.

En una segona fase, i avaluant la fase inicial d'implementació, s'obrirà a tota la ciutadania.

3.2. Temporalització

Es proposa la distribució temporal següent:

2024

- **FASE I. Portes obertes per a entitats.**

Com a deferència a les entitats i col·lectius del barri, es farà una setmana de portes obertes dedicada en exclusiva a aquests grups.

- 5 visites diàries (17h, 17.30h, 18h, 18.30, 19h) exclusives per a entitats del barri, prèvies a la inauguració.
- Visites gratuïtes amb acompanyament però no guiades.
- Membres de la comissió d'història estaran a disposició per si hi ha preguntes.
- S'enviarà un correu personalitzat a les entitats convidant a un màxim de 5 persones per entitat.
- Els grups s'ompliran per ordre d'inscripció.

- **FASE II. Acte inaugural.**

- Acte d'inauguració del refugi obert a tothom a la sala polivalent, fins a omplir aforament.
- Parlaments
- Passi del vídeo d'introducció al refugi.
- Actuació per dinamitzar l'acte
- Inici de les inscripcions a les visites per a públic general.

- **FASE III. Portes obertes per a públic general i escoles.**

- Visites per a públic general, cada dissabte.
- 3 visites diàries: 10h, 11h i 12h.
- Visites gratuïtes amb guiatge.
- Prèvia inscripció a través del web de la Torre.
- Visites per a escoles, cada divendres al matí.
- 1 visita diària a partir de les 9.30h
- Visites gratuïtes amb guiatge.
- Prèvia inscripció a través del web de la Torre.

2025

- **FASE IV. Inici de les visites guiades de pagament per a escoles i públic general.**
 - Visites guiades per a escoles, entitats i públic general. Es prioritzaran escoles i entitats del barri.
 - Cada divendres al matí: públic escolar
 - Gener: 3 visites
 - Febrer: 4 visites
 - Març: 4 visites
 - Abril: 2 visites
 - Maig: 4 visites
 - Juny: 3 visites
 - Octubre: 5 visites
 - Novembre: 4 visites
 - Desembre: 2 visites
 - TOTAL 2025: 31 visites
 - Cada dissabte al matí: públic general (3 visites per dia: 10h, 11h i 12h)
 - Gener: 3 dissabtes
 - Febrer: 4 dissabtes
 - Març: 5 dissabtes
 - Abril: 3 dissabtes
 - Maig: 5 dissabtes
 - Juny: 3 dissabtes
 - Octubre: 4 visites
 - Novembre: 4 visites
 - Desembre: 2 visites
 - TOTAL 2025: 33 dissabtes (x 3 visites): 99 visites de 5 persones.
 - Preu d'entrada individual: 3€
 - Preu entrada grup escolar: 25€ (màxim 30 alumnes)
 - La Federació Torre de la Sagrera es reserva el dret d'establir altres tipologies i preus d'entrada en funció de les necessitats.
 - Prèvia inscripció a través del web de la Torre.
- **Inici de les activitats complementàries**
 - Cicles de conferències
 - Rutes
 - Etc.

4. PROPOSTA D'ACTIVITATS

4.1. Visites per a públic general

La visita per a públic general es desenvoluparà en diferents àmbits de l'equipament, la qual cosa permetrà donar una visió global i contextualitzada del refugi antiaeri de la Sagrera. Tindrà una durada d'una hora.

Aquestes visites es realitzaran els dissabtes al matí i seran únicament sota reserva prèvia i en grups guiats amb un màxim de cinc persones. La durada prevista de la visita serà d'1 hora.

Les reserves es gestionaran des de l'equip d'informació de la Torre a través de la pàgina web o bé presencialment.

El recorregut proposat és:

- **Espai 1: pati de la Torre (15 min)**
Contingut: benvinguda i presentació del recorregut. Explicació de la Torre de la Sagrera.
Recursos: façana exterior de l'edifici.
- **Espai 2: sala polivalent (escoles i grups) o buc d'assaig (públic individual) (15 minuts)**
Contingut: explicació general, tot relacionant la història de la pròpia Torre, el context del barri, l'esclat del conflicte bèl·lic, els bombardeigs a la ciutat, l'afectació en concret, la defensa passiva i la construcció dels refugis antiaeris i la vida quotidiana dels veïns en aquell context.
Recursos: audiovisual de síntesi i altres materials de suport per a la visita.
- **Espai 3: zona d'accés al refugi. Espai introductori (15 minuts)**
Contingut: els bombardeigs a Barcelona durant la Guerra Civil (1936-1939); el context urbà de la Sagrera i el districte de Sant Andreu; les afectacions al barri; la construcció de refugis antiaeris. Informació sobre la construcció i característiques del refugi; el seu context i circumstàncies.
Recursos: panells explicatius amb textos i imatges. Interactiu manual de localització dels bombardeigs en el barri, districte i zones adjacents.
- **Espai 4: interior del refugi antiaeri (15 minuts)**
Aturada a punts clau:
 - **La fresquera (hipogeu):** al segon subterrani de la torre hi ha aquesta cava en forma d'iglú, anterior a la Guerra Civil, que va ser reaprofitada en la construcció del refugi.
Contingut: experiència vivencial i simbòlica al refugi.

Recursos: imatges històriques i objectes o rèpliques al·legòriques dins les fornícules existents.

- **Accés exterior al Refugi:**
Contingut: experiència vivencial i simbòlica al refugi.
Recursos: il·luminació dels noms del refugiats a la galeria. Soroll d'alarma i veus i sorolls de la gent al refugi. Mitjançant recurs lumínic i de so ambiental es destaca aquest entorn.
- **Galeria principal:** recreació d'un banc amb objectes oblidats
Contingut: experiència vivencial i simbòlica al refugi.
Recursos: restitució d'un banc de fusta i il·luminació per a descobrir les sensacions originals. Incorporació d'elements quotidians oblidats com ara un paraigües, una nina i un farcell. (Sons que acompanyen el trajecte: alarma, veus, cançons infantils, etc.).
- **Zona de latrines:** aquest indret es destaca mitjançant un recurs lumínic.
Contingut: experiència vivencial i simbòlica al refugi.
Recursos: mitjançant recursos lumínic i de so es destaca aquest indret.

4.2. Programa d'activitats escolars

Es proposa un seguit d'activitats educatives, elaborades sota criteris pedagògics tot seguint les línies marcades des del currículum educatiu oficial, per tal d'apropar a les futures generacions uns fets i unes vivències úniques que tingueren lloc durant la Guerra Civil espanyola de 1936 - 1939. A la vegada, és una oportunitat per conèixer aquest període de la història en clau local amb testimonis del barri que enriqueixen l'experiència.

Es realitzarà una proposta didàctica diferenciada per a grups escolars d'educació secundària i batxillerat, la qual inclourà un dossier didàctic amb recursos que ajudi el professorat a treballar la visita en diferents fases: previsita, visita al refugi i postvisita.

Igualment, es realitzarà un guió, diferenciat per a ESO i per a Batxillerat, en el qual s'adaptaran els continguts als diferents currículums, per tal d'ajudar la persona que faci el guiatge en el desenvolupament d'aquesta visita.

L'element central de la proposta és l'alumnat, el qual serà protagonista de l'activitat. Els ensenyaments han de marcar les directrius pedagògiques, tot deixant l'alumnat que vagi construint el coneixement a partir del que ja sap, copsant el seu interès perquè participi activament, creant un diàleg amb el/la guia i la resta de companys/es.

Tenint en compte que les visites al refugi són de 5 persones (més la persona guia), aquestes visites comptaran amb el suport de dues persones guies que permetrà la realització d'una activitat amb l'alumnat que espera l'accés al refugi.

Es vol oferir un producte atractiu, fugint de sistemes merament transmissors i conductius, conjugant coneixement i entreteniment perquè l'alumnat aprengui a veure, descobrir i interpretar per si mateix.

Les visites per a públic escolar es realitzaran els divendres al matí.

En funció de l'avaluació que es faci d'aquesta primera fase d'obertura, es reconsiderarà la possibilitat d'ampliar les visites més dies i al segon cicle d'educació primària.

4.3. Altres activitats complementàries

Es persegueix enriquir l'oferta amb propostes que serveixin per fer xarxa amb altres recursos del barri o de ciutat i que a la vegada enriqueixin la programació de l'equipament i del barri:

- Cicles de conferències.
- Col·loquis per experts en història i testimonis de bombardejos.
- Itineraris guiats: La Sagrera. Una passejada pels escenaris de la Guerra Civil.
- Exposicions itinerants complementàries (cartells de guerra civil, etc.).
- Projeccions de documentals i pel·lícules de temàtica relacionada amb el bombardeig aeri a la ciutadania a la rereguarda. En aquesta proposta s'hauria de buscar el suport especial de la Filmoteca de Catalunya i altres entitats relacionades amb el món audiovisual.
- Recitals poètics

4.4. Recursos

Per a la realització dels guions i el material de les visites de públic general i escolar es proposa comptar amb una persona especialitzada amb un perfil professional en l'àmbit de les ciències socials o humanes (història, h^a de l'Art, Antropologia, Sociologia, etc) que permeti oferir un producte atractiu i adaptat a cadascun dels públics.

Aquesta persona haurà de treballar de la mà de la Comissió d'Història i Patrimoni de la Torre de la Sagrera, del Servei d'Arqueologia de Barcelona i del Centre de Recursos Pedagògics de Sant Andreu per assegurar que el contingut sigui el més acurat possible.

Pel que fa a la realització de les visites guiades es contempla un perfil professional semblant al de la creació dels guions, que dinamitzi la visita i pugui respondre davant les diferents demandes i sensibilitats del públic. Aquesta persona disposarà d'un guió específic de la visita de públic general i públic educatiu a partir del qual podrà enriquir la visita amb aportacions pròpies.

En funció de la demanda de visites es contempla la creació d'una bossa de guies.

Igualment, es proposa la creació de material de suport que ajudi en la realització de les visites: plafons, fotografies, roll-up, etc.